ÀKÓJỌPỌ̀ ÀBÁJÁDE ILÉ-IṢẸ́ AYẸ̀WÉ-OWÓ-WÒ ÀGBÀ LÓRÍ ÈTÒ ÌṢÚNÁ ÌJỌBA ÌPÍNLẸ̀ ÈKÌTÌ FÚN ỌDÚN 2022.

1.00 ÀMÚLÒ ÈTÒ ÌṢÚNÁ

- Ètò ìṣúná ọdún 2022 jẹ́ ètò ìṣúná èyí tí owó tó wọlé àti owó-iná yóò jẹ́ dọ́gba-n-dọ́gba iye owó tí a lérò pé yóò dín ní Bílíọ̀nù Mẹ́tàlélọ́gọ́fa Náìrá (₦122,699,039,657.27).
- Owó tó wọlé ní ọdún náà lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù márùn-ún dín láàádóje Náìrá (₦125,368,446,931.23) nígbà tí owó ìná lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù márùn-ún dín lọ́gọ́fà Náìrá (₦115,373,691,931.32) tó túmọ̀ sí àmúlò ètò ìṣúná tó jẹ́ ìdá méjìlélọ́gọ́rùn-ún nínú ida ọgọ́rùn-ún (102%) fún owó tó wọlé àti ìdá mẹ́rìn lé láàádọ́rùn-ún nìnú ìdá ọgọ́rùn-ún (94%) fún owó-iná
- Owó tí iye rẹ̀ lé ní Bílíọ̀nù mọ̀kàn-dín-láàádọ̀run-ún Náìrá (₦89,278,179,914.13) tó jẹ́ owó tó wọlé látìgbàdegbà nínú ètò owó ìṣúná tí iyé rẹ̀ dín ní Bílíọ̀nù mẹ́rìnlélọ́gọrin Náìrá (₦ 83,907,265,490.61) tó túmò si ìdá mẹ̀fà lé lọ́gọ́rùn-ún (106.%) èyí tí ó dín níye sí ti ọ̀dun tó kọjá ní iye tó lé díẹ̀ ni ìdá ọgọ́rùn-ún lé mẹ́sàn-an (109.80%) ti ọdún tó kọjá.
- Ọ́pọ̀ owó tó wọlé sí àpò Ìjọba Ìpínlẹ̀ ló jẹ́ owó tó wọlé láti àṣùwọ̀n Ìjọba Àpapọ̀ tí iye rẹ̀ lé ní Bílíọ́nù Márùn-ún dín lọ́gọrín (₦65,062,062,631,356.11) tó túmọ̀ sí ìdá tó dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́tà lé láàádọ́rin nínú ìdá ọgóṛùn-ún (72.87%)
- Owó tó wọlé sápò Ìjọba Ìpínlẹ̀ láti ọ̀dọ̀ Ìjọba Àpapọ̀ gbé pẹ́ẹ̀li si láti iye tó lé ní Bílíọ́nù Méjì lé lọ́gbọ̀n Náìrà (₦31,661,430,473.00) ní ọdún 2021 sí iye tó dín díẹ̀ ní Bílíọ̀nù mẹ́rìnlélọ́gbọ̀n Náírà (₦ 33,943,555,767.00) tó lé ni ìdá méje (7.21%). ní ọdún 2022. Àpapọ̀ owó tó wọlé sápò Ìjọba Ìpínlẹ̀ lọ́dún tí a ń gbé yẹ̀wò yìí láti àṣùwọ̀n Ìjọba Àpapọ̀ lé ní Bílíọ́nù márùn-ún dín láàádọ́rin Náírà (₦65,062,631,356.11) èyí tó gbé pẹ́ẹ̀lì jú iye tó dín ní

Bílíọ́nù mẹ́rìnléláàdọ́ta Náìrá (₦53,720,548,410.00) tó wọlé ní ọdún 2021 èyí tí iye tó fi gbé pẹ́ẹ́lí si lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù mọ́kànla (₦11,342,082,946.11) tó túmọ̀ sí ìdá tó lé díẹ̀ ní ìdá mọ́kànlélógún (21.11%).

- Owó tó wọlé lábẹ́lẹ̀ gbé sókè sí i ju ti ọdún 2021 láti iye tó lé ní Bílíọ́nù mẹ́tàlá Náírà (₦13,620,433,129.00) sí owó tó dín ní Bílíọ́nù mẹ́tàdínlógún Náírà (₦16,748,259,534.93) ní ọdún 2022. Èyí tí iye tó fi gbé pẹ́ẹ́lí si dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́tàlélógún nínú ìdá ọgọ́rún-ún (22.96%) èyí tó gbé pẹ́ẹli síi láti Bílíọ́nù mẹ́rin dín díẹ̀ Náìrá (₦ 3,947,347,001.39) sí iye tó lé ní Bílíọ́nù Méje (₦7,467,289,022,83) tó túmọ̀ sí ìdá mọ́kàndínláàádọ́rún-ún dín díẹ̀ (89.17%).
- Owóyàá láti òkèèrè gbé pẹ́ẹ́lí sí i ní ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò ju ti ọdún 2021 láti iye owó tó dín ní Bílíọ́nù mẹ́fà Náírà (₦5,765,039,628.00) sí iye tó lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù méje Náírà (₦7,002,174,689.79). Ní ọdún 2022, Owóyàá lábẹ́lé gbé sókè láti iye tó lé ní Bílíọ́nù mẹ́fa Náírà (₦6,075,112,034.63) ní ọdún 2021 sí iye owó tó dín ní Bílíọ̀nù Mẹ́tàlá Náírà (₦12,760,662,179.00) ní ọdún 2022. èyí tó jẹ́ (Owóyàá láti Bánkì àti Ètò Ìlànà ẹ̀yáwó fún iṣẹ́ àgbẹ̀ (Commercial Bank Loans, CBN Scheme, CBN Health Intervention fund).
- Iye Owó tó wọlé ní pàtó lọ́dún tí a ń gbé yẹ̀wò din ní Bílíọ̀nù méjìdínlọ́gbọ́n Náìrá (₦27,738,998,634.89) èyí tó yátọ̀ sí iye owó tó le ní Bílíọ́nù mọ́kànlélọ́gbọ̀n àbọ̀ Náìrá (₦31,561,774,166.66) tí a lérò pé yóò wọlé. Èyí tó já sí ìdá méjìdínláàádọ́rùn-ún (88.%) tí ó sì fi ìdá tó dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́tàlá (12.89%) lọ sókè ju ti ọdún tó kọjá lọ tó jẹ́ ìdá tó lé díẹ̀ ní ìdá márùn-ún dín lọ́gọ́rin (75.11%)
- Owó-iná ní pàtó fún ọdún 2022 jẹ́ iye tó dín ní Bílíọ̀nù mẹ́rìnlelọ́gọ́rin Náìrá (₦83,780,390,112.53) tó jasi ìdá ọ́gọ̀rún-ún dín díẹ̀ (99.84%) àmúlò ètò ìṣúná. A ṣe àkíyèsí pé owó iná àtìgbàdégbà dín ní ìdá mejiléláàádọ́rin

(71.60.%) iye owó tó wọlé àti ìdá tó dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́rìnléláàdọ́rùn-ún (93.84%) iye owó atìgbàdégbà tó wọlé ní pàtó ní ọdún ti à ń gbé yẹ̀wò.

- Owó-iná pàtó fún ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò lé ni Bílíọ̀nù mọ́kànlélọ́gbọ̀nNáìrá (₦31,593,295,818.79) tó jẹ́ ìdá méjilélọ́gọ́rin (82.%) ìṣàmúlò ètò ìsúná, eyi tó jẹ́ ìdá ọgbọ̀n (30.%) owó tó wọlé, ìdá tó dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́rìnléláàádọ́fà (113.90%) iye owó tó wọlé pàtó àti ìdá tó lé díẹ̀ ní ìdá mẹ́tàdínlọ́gbọ̀n (27.38%) iye owó ìná ni ọdún náà. Ní ọdún tí à ń gbé yẹ̀wò yìí, owó tí a lérò láti ná bí owó ìná àtìgbàdegbà jẹ́ ìpín 1:22, nígbà tí ìpín ní pàtó ní ọdún náà jẹ́ ìpín1:27. Àbájáde èyí ni pé ètò ìṣúná ti ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò dára ju ti ọdún tó kọjá lọ.
- Ilé Iṣẹ́ Ayẹ̀we owó-wò ṣe àkíyèsí pé ètò ìṣúná ti ọdún 2022 kò kúnjú ìwọ̀n tó torí pé owó tí wọ́n gbèrò pé yóò wọlé tó lé ní Bílíọ̀nù mọ́kànlélọ́gbọ̀n àbọ̀ Náírà (₦31,561,774,166.66) kéré níye sí iye owó tó dín ní Bílíọ̀nù mọ́kàndínlógójì Náírà (₦38,761,774,166.66). tí wọ́n gbèrò láti ná. Èyí túmọ̀ sí pé iye owó tó lé ní Bíḷíọ̀nù méje Náírà (₦7,200,000,000.00) tó lé ní ìdá méjìdínlógún àbọ̀ (18.60 %) ni wọ́n gbèrò láti fi kún un lára owó tó wà tẹ́lẹ̀.

2.00 ÀKÍYÈSÍ ÀTI ÀBÁ ILÉ-IṢẸ́ AYẸ̀WÉ-OWÓ-WÒ ÀGBÀ LÓRÍ ÌṢÀMÚLÒ ÈTÒ ÌṢÚNÁ.

- Ó dà bí pé àbùmọ̀ iye tí ó máa wọlé nínú ètò ìṣúná tí kìí jẹ́ kí a lè kúnjú ìwọ̀n nípa ètò ìṣúná tí a tọ́ka sí tẹ́lẹ̀ ni wọ́n ti mójú tó nínú ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò yìí
- Iye owó-iná tí SFTAS ti ṣe àlàkalẹ̀ sí < ìdạ́ -márùn ún dínlọ́gbọ̀n àti ìdá ogún, àti ìdá márùn -–ún dínlógún <25% < 20% àti <15% fún ọdún 2019, 2020 ati 2021 ní ṣíṣẹ̀-ntẹ̀lé. ni o wá já sí ìdá mẹ́fà (6%) atí mẹ́rìndínlógún (16%) tí a gbèrò fún ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò.

- Ó ṣe pàtàkì láti wá àwọn ọ̀nà míìràn tí owó yóò fi máá wọlé kí owó tó-ń-wọlé sápò Íjọba lè búrẹ́kẹ́ sí i
- Kí Ìjọba Ìpínlẹ̀ ṣe àfihàn àti ìpolongo àwọn ohun àmúṣọrọ̀-ajé Ìpímlẹ̀ yíí fún àgbáyé rí nípa ṣíṣètò ìpàdé àpérò àti ìlanilọ́yẹ lórí ètò ọrọ̀-ajé láti fa ìfẹ́ àwọn olùdáṣẹ́-sílẹ̀ lábẹ́lẹ̀ àti lókè òkun wá sí Ìpínlẹ̀ yíí

3.00 OWÓ TÓ WỌLÉ LÁBẸ́LÉ.

- Iye Owó tó wọlé lábẹ́lẹ́ lọ́dún yìí tí iye rẹ̀ dín ní Bílíọ́nù mẹ́tàdínlógún Náìrá (₦16,748,259,539.93) ga ju ti ọdún 2021 ni iye owó tó lé díẹ̀ ní Bílíọ̀nù Mẹ́ta Náìrá (₦3,127,826,405.93) nígbà tí iye tó wọlé ní ọdún 2021 lé ní Bílíọ̀nù Mẹ́tala àbọ̀ Náìrá (₦13,620,433,129.00) Èyí fihàn pé ìlọsíwájú bá owó to wọ́le lọ́dún yìí ju ti ọdún tó kọjá lọ tó túmọ̀ sí pé òpin ti dé bá ọ̀rọ̀ Kòró (COVID-19) pátápátá.
- Bí àbájàde yíí kò ti wúni lórí tó, owó tó wọlé lábẹ́lé kàn gbé pẹ́ẹ́lí díẹ̀ nínú ìṣàmúlò ètò ìṣúná ní ìdá tó dín ní ìdá méjìléláàádọ́rùn-ún (91.81%) ní ọdún 2020 sí ìdá méjìléláàádọ́rùn-ún (92%) ní ọdún 2021. Iye tí owó tó wọlé lábẹ́lé fi gbé sókè láti ìdá mẹ́rìnlá lé díẹ̀ nínú ìdá ọgọ́rùn-ún (14.19%) sí ìdá Mẹ́rìnlá àti ìpín mọ́kànlélọ́gbọ̀n (14.31%).
- Owó tó wọlé lábẹ́lẹ́ tí kìí ṣe owó- orí láti àwọn Ilé-iṣẹ́ Ìjọba (MDA's, Parastal and Tertiary Institution) àti Ilé-Ẹ̀kọ Gíga lọ́dún tí a ń gbé yẹ̀wò tí iye rẹ̀ dín ní Bílíọ́nù méje Náírà (₦6,865,932,509.57) pẹ̀lú ìṣàmúlò ètò ìṣúná tó jẹ́ ìdá mọ́kànlélọ́gọ̀rin (81.06%) Èyí gbé pẹ́ẹ́lí sí i ní iye tó lé ní ẹ̀ẹ́dẹ́gbẹ̀ta Mílíọ̀nù Náìrá (₦532,493,101.57) tó jẹ́ ìdá mẹ́jọ àti ìpín ogóji nínú ìdá ọgọ́rùn-ún (8.40%) tí a bá fi wé ti ọdún 2021 tó lé ní Bílíọ́nù mẹ́fà Náírà (₦6,333,439,408.08)
- Owó tó wọ́lé láti ìdókòwò tí iye rẹ̀ jẹ́ ogún ẹgbẹ̀rún Náìrá (₦ 20,000) ni owó tó wọlé láti ibẹ̀ ni Ilé- Iṣẹ́ tó wà fún ètò ìfẹ̀yìntì jẹ́ ẹgbẹ̀rún méjìléláàádóje

àbọ̀ Náìrá (₦ 132,500). Èyí kọ Ilé-Iṣẹ́ Ayẹ̀wé-owó wò lóminú pé ogún ẹgbẹ̀rún Náìrá (₦ 20,000) péré ni owó tó wọlé lati orí ìdókòwò.

- Ó yẹ kí wọ́n ṣe àgbékalẹ̀ Igbìmọ̀ Apowó- wọlé láti ṣe ìjíròrò pẹ̀lú Ilé-iṣẹ́ Ìjọba **(MDAS)** láti ṣe àlàkalẹ̀ ọ̀nà bí owó yóò ṣe máà wọlé. Ìwé akọ́ọ́lẹ̀ olóṣooṣù lórí bí wọ́n ṣe pawó wọlé láti Ilé- iṣẹ́ Ìjọba ni wọ́n gbọ́dọ̀ máá mú ṣọwọ́ sí Ìgbìmọ̀ Apowó- wọlé nàà kí wọn sí ṣàlàyé ìdí tí owó kò fi wọlé nígbà tí owó kò bá wọlé. Ìgbìmọ̀ náà sí gbọdọ̀ tètè wá ojútùú sí àwọn ìṣòro tí Ilé-iṣẹ́ Ìjọba bá ń kọjú.
- Àròpọ̀ gbogbo owó-orí tó wọlé lọ́dún nàà dín díẹ̀ ní Bílíọ́nù Mẹ́wàá Náírà (₦9,882,327,025.36) tí iye owó tó dín ní Bílíọ́nù Mẹ́sàn-án Náírà (₦8,816,606,459.16) tó lé díẹ̀ ní ìdá mọ́kàndínláàádọ́rùn-ún (89.21%) jẹ́ owó- orí tó wọlé láti ọ̀dọ̀ àwọn òṣìṣẹ́ Ìjọba (PAYE)
- Àwọn owó-orí tó wọlé láti ọ̀dọ̀ àwọn tí kìí ṣe òṣìṣẹ́ Ìjọba gbé pẹ́ẹ́lí si láti iye owó tó lé ní Mílíọ̀nù àádọ́rinlénígba àbọ̀ Náírà (₦270,660,107.00) ní ọdún 2021 sí iye owó tó lé ní Mílíọ́nù àádọ́rùn-ún dín méjìlénígba ábọ̀ Náírà (₦288,669,688.25) ní ọdún 2021. Èyí jẹ́ ìdá méjì nínú ọgọ́rùn-ún (2%) tó kàn gbé sókè díẹ̀ ju ti ọdún tó kọjá lọ tó dín díẹ̀ ní ìdá méji nínú ọgọ́rùn-ún (1.99%)
- Owó ìdàgbàsokè nínú owó tó wọlé lábẹ́lé lápapọ̀ lọ́dún náà lé díẹ̀ ní ìdá kan nínú ọgọ́rùn-ún (1.03%) Èyí lọ sílẹ̀ ju ti ọdún to kọjá tó lé ní ìdá méjì (2.27%) Èyí fihàn pé akitiyan àwọn Ilé-Iṣẹ́ tó ń powó wọlé lábẹ́lé kò kúnjú ìwọ̀n tó láti mú kí owó tó ń wọlé látọ̀dò àwọn tí kìí ṣe ọ̀ṣìṣẹ́ Ìjọba pọ̀ sí i. Ilé-Iṣẹ́ tó ń powó wọlé lábẹ́lé gbọ́dọ̀ ṣètò àlàkalẹ̀ tí yóò ṣe àgbékalẹ̀ àwọn tó ń sanwó orí, bí wọ́n ṣe ń san-an wọlé, owó-orí tí wọ́n san àti èyí tí wọn kò san. Ọ̀nà kan gbòògì tí owó-orí fi lè máa wọlé lọ́pọ̀ yanturu ni irú àlàkalẹ̀ báyìí.
- Mímú àwọn tí kìí ṣe òṣìṣẹ́ Ìjọba sanwó orí déédéé ni ìrètí àti mú kí owó-orí tó ń wọlé burẹ́kẹ sí i. Nípa báyìí, a gba Àjọ tó ń pawó-orí wọlé ní ìmọ̀ràn láti

ṣiṣé takuntakun láti mú kí àwọn tí kìí ṣe òṣìṣẹ́ Ìjọba máa sanwó-orí wọn déédéé

4.00 PÍNPÍN OWÓ SÍ ÀWỌN ILÉ-IṢẸ́ ÌJỌBA ÀTI ÀWỌN Ẹ̀KA ILÉ-IṢẸ́.

- A ṣe àkíyèsí pé owó-afisisẹ́ àkànṣe àti owó-iná ni a kò pín fún wọ́n bí wọn ti ṣe àlàkalẹ̀ rẹ̀. Àwọn Ilé-Iṣẹ́ Ìjọba tí a ti ṣe àlàkalẹ̀ owó-ìná tí iye rẹ̀ dín díẹ̀ ní Bílíọ̀nù Méjì Náìrà (₦1,959,263,393.05) ni wọn kò fún ní owó kankan ni ọdún náà. Àwọn Ilé-Iṣẹ́ Ìjọba mìíràn tí wọ́n ṣe àlàkalẹ̀ owó tí iye rẹ̀ dín ní ẹ̀ẹ́dẹ́gbẹ̀rún Mílíọ̀nù Náírà (₦437,438,675.48) ni wọn kò rí ju iye owó tó dín díẹ̀ ní Mílíọ̀nù Mẹ́rìn lé láàádọ́rùn-ún Náírà gbà (₦93,958,639.89) Èyí tó jẹ́ ìdá mọ́kànlélógún àbọ̀ dín díẹ̀ nínú ìdá ọgọ́rùn-ún (21.48%).

5.00 ÀNÁLÉ OWÓ ÀWỌN ILÉ-IṢẸ́ ÌJỌBA ÀTI Ẹ̀KA ILẸ́-IṢẸ́

- Ànálé owó oṣù àwọn òṣìṣẹ́ Ilé-Iṣé Ìjọba márùn-ún jẹyọ nínú ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò. Èyí dára ju ti ọdún 2021 ti Ilé-isẹ́ Ìjọba mẹ́tàlélọ́gbọ̀n (33 MDAS) ni ànájù owó oṣu òṣìṣẹ́ tí iye rẹ̀ lé ní Bílíọ̀nù méjì àbọ̀ Náírà (₦2,680,550,622.21) ní ọdún tí à ń gbé yẹ́wò. Ìwé ọwọ́ fún ànálé owó wọ̀nyí ni wọn kò fi ṣọwọ́ sí Ilé Iṣẹ́ Ayẹ̀wó- Owó- Wò Àgbà ti Ìpínlẹ̀ yìí gẹ́gẹ́ bí àgbékalẹ̀ òfin Ìjọba Àpapọ̀ tó rọ̀ mọ́-ọn (Section 120(2) of the constitution of Federal Republic of Nigeria, 1999(as amended).
- Iye owó tó lé ní Mílíọnù Méjì dín lọ́gọ́fà Náírà (₦118,113,621.88) ni wọ́n san gẹ́gẹ́ bí ànálé owó ìfẹ̀yìntì ní ọdún 2022. Ó yẹ kí wọ́n pèsè owó tó tó fún un tẹ́lẹ̀. Àwọn òṣìṣẹ́ tó ń ṣiṣẹ́ lórí ètò ìṣúná gbọ́dọ̀ fi èyí sọkàn nígbà tí wọ́n bá ń ṣe àgbékalẹ̀ ètò ìṣúná lọ́jọ́ iwájú.
- Àlàkalẹ̀ ìsọ̀rí owó fún ọdún 2022 fihàn pé Ilé-Iṣẹ́ Ìjọba mẹ́rìnlá (14 MDAs) ní ànálé owó tí iye rẹ̀ dín díẹ̀ ní Bílíọ̀nù méjì Náìrá (₦1,819,047617.92) Eléyìí ga lọ́pọ̀ ju ti ọdún 2021 èyí tí Ilé-Iṣẹ́ Ìjọba mẹ́jọ (8MDAs) ní ànálé

owó-ìná tó lé ní Mílíọ́nù mẹ́fà lé lọ́gọ́rùn-ún àbọ̀ Náìrá (₦ 106,690,596.87) Ìwé-ọwọ́ fún ànálé owó-ìná yìí ni wọn kò fi ṣọwọ́ sí Ilé-Iṣẹ́ Ayẹ̀wẹ́- Owó-wò Àgbà ti Ìpínlẹ̀ yìí gẹ́gẹ́ bí àgbékalẹ̀ òfin Ìjọba Àpapọ̀ tó rọ̀ mọ́-ọn (Section 120 (2) of the constitution nof federal republic of Nigeria, 1999 (as mended).

- Ànálé owó àkànṣe iṣé tí Iye rẹ̀ dín ní Mílíọ́nù kan àbọ̀ Náírà (₦1,395,491,502.22) ní Ilé-iṣẹ́ Ìjọba (MDAs) méjì ná lé ni ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò yìí tí èyí sì pọ̀ ju ti ọdún tó kọjá lọ ní iye owó tó lé ní Mílíọ́nù mẹ́tàdínlọ́gọ́fà Náírà (₦ 117,369,580.05) Ilé- Iṣẹ́ ètò ìnáwó àti ti akọ̀wé owó Ìjọba gbọ́dò ṣe ìtọ́sọ́nà tó gbọngbọ̀n nípa ètò-ìṣúná láti dẹ́kun ànálé owó nínú ètò ìṣúná. Bákan náà, ìwé ọwó fún ànálé owó- ìná yìí ni a kò fi ṣọwọ́ sí Ilé-Iṣé Ayẹ̀wé- Owó- Wo Àgbà ti Ìpínlẹ̀ yìí gẹ́gẹ́ bí àgbékalẹ̀ òfin Ìjọba Àpapọ̀ tó rọ̀ mọ́-ọn (Section 120 (2) of the constitution of Federal Republic of Nigeria, 1999 (as mended).

6.00 ÁWỌN OHUN ÌNÍ ÀTI GBÈSÈ

- Kò sí àjẹṣẹ́kù owó àkopamọ́ tí a ṣe àkíyèsí lópin ètò ìṣúná ọdún nàà nígbà tí àpapọ̀ owó tó ṣẹ́kù sí Báǹkì lópin oṣù kejìlá ọdún 2022 dín díẹ̀ ní Bílíọ̀nù Mẹ́wàá Náìrá (₦9,994,754,409.91)
- Ó ṣe Pàtàkì kí ètò tó múná dóko wà nípa ètò ìnáwó kí owó tó pọ̀ má kàn má wà lọ́wọ́ tàbí ní Báǹkì. Èyí máá jẹ́ kí a pàdánù owó tó yẹ kó wọlé lórí owó bẹ̀ẹ̀ láìfi dókówò. Bí ìgbà bá ṣe rí àti bí Náírà ṣe ń lọ sókè-sódọ̀ lágbáàyè yẹ fún àkíyèsí.
- Owóyáà Ìjọba Ìpínlẹ̀ látòkèèrè títí di ọjọ́ kọkànlélọ́gbọ̀n oṣù kejìlá ọdún 2022 (31st Dec, 2022) jẹ́ iye owó tó lé ní Bílíọ́nù márùn-ún dín láàádọ́ta àbọ̀ Náírà (₦45,541,058,812.00) nígbà tí owóyáà lábẹ́lé lé ní Bílíọ́nù mọ́kànlé-

láàádọ́rùn-ún Náírà. (₦91,342,575,044.30) Àròpọ̀ gbogbo owóyàá náà dín díẹ̀ ní Bílíọ̀nù Mẹ́tàdínlógóje Náírà (₦ 136,883,633,856.30)

- Àwọn gbèsè míìràn tí Ìjọba Ìpínlẹ̀ jẹ títí di ọjọ́ kọkànlélọ́gbọ̀n oṣù kejìlá ọdún 2022(31st Dec.2022) dín díẹ̀ ní Bílíọ́nù Mẹ́tàdínlọ́gbọ̀n àbọ̀ Náírà(#27,454,552,968.07).Tí a bá ṣe àròpọ̀ gbogbo gbèsè náa papọ̀, yóò jẹ́ owó tó dín ní Mílíọ́nù mẹ́rìnlégọ́jọ àbọ̀ Náírà(#164,338,186,824.37).
- Àropọ̀ owóyáà (lókéèré, àti lábẹ́lé) tó wọlé fún Ìjọba Ìpínlẹ̀ lọ́dún tí a ń gbé yẹ̀wò yìí lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù mẹ́tàlá Náírà (₦13,077,286,724.42) nígbà tí owóyáá tí Ìjọba Ìpínlẹ̀ san padà lé díẹ̀ ní Bílíọ̀nù méjìdínlógún Náírà (₦18,002,962,953.77) èyí ti iye tó lé ní Bílíọ́nù méje àbọ̀ Náìrá (₦7,525,372,997.68) jẹ́ àsanpadà ojú owó, tí Bílíọ̀nù mẹ́wàá àbọ̀ dín díẹ̀ Náírà (₦10,477,589,956.09) jẹ́ èlé owó tí wọ́n san ní ọdún 2022.
- Àkíyèsí Ilé-iṣẹ́ Ayẹ̀wé-owó-wò ní pé ní ọdún nàà gbèsè sí owó tó wọlé sí Ìpínlẹ̀ jẹ́ ìdá mọ́kànléláàádóje lé díẹ̀ (131.08%) títí di ọjọ́ kọkànlélọ́gbọ̀n oṣù kejìlá ọdún 2022 .Àdínkù ìdá tó lé ní ìdá mọ́kànlélọ́gbọ̀n (31.62%) bá èyí tí a bá fi wé ti ọdún 2021 tó dín díẹ̀ ní ìdá mẹ́tàlélọ́gọ́jọ (162.70%)
- Èrò Ilé-iṣẹ́ Ayẹ̀wé-owó-wò ní pé tí Ìjọba Ìpínlẹ̀ bá n tẹ̀síwájú láti máá gbẹ́kẹ̀lé ẹ̀yáwó fún ṣíṣétò ìnáwó fún ohun èlò amulo rẹ, gbèsè Ìjọba yóò kọjá àfaradà ní kòpẹ́-kò- jìnà
- Nípa báyìí Ìjọba nílò láti ṣe ìró lágbára fún àwọn ohun èlo amulo rẹ̀ nípa níní àjọṣepọ̀ pẹ̀lú àwon Àjọ Aládàáni àti Ọlọ́danni láwùjọ

7.00 ṢÍṢE ÀMÚLÒ ÈTÒ ÌNÁWÓ TI IPSAS

- Ìgbésẹ̀ tó làmìlaka ni Ìjọba tí gbé nípa ṣiṣé àmúlò ètò ìnáwó tí (**IPSAS)** nípa gbígba Olùwádìí láti ṣe àgbéndè rẹ
- Ṣíṣe ìgbélé ọ̀ṣùwọ̀n fún ohun ìní èyí tó ṣe kókó nípa gbígbé ètò náà kalẹ̀ ni kò ì tíì wáyé.
- Àwọn akọ́ṣẹ́mọṣẹ́ bí àwọn wọnlẹ̀-wọnlẹ̀ adíye lé dúkìá àti àwọn míìràn ní wọ́n gbọ́dò kópa nínú ìdíye lé ohun ìní láti mú àdínkù bá owó tí yóò ná Ìjọba

8.00 PÍNPÍN ÌDÁMẸ́WÀÁ OWÓ TÓ WỌLÉ LÁBẸ́LÉ SÍ ÀWỌN ÌJỌBA ÌBÍLẸ̀

- Ẹ̀tọ́ Ìjọba Ìbílẹ̀ ní ìdámẹ́wàá owó tó wọlé lábẹ́lè sí àpò Ìjọba Ìpínlẹ̀. Nì ọdún tí a ń gbé yéwò yíì, iye owó tí ó wọle lábẹ́lé gẹ́gẹ́ bí àkọ̀ọ́lẹ̀ Ilé- Iṣẹ́ tó ń ṣètò ìnáwó Ìjọba Ìpínlẹ̀ (Acountant General) dín ní Bílíọ̀nù mẹ́tàdínlógún Náírà (₦16,748,259,534.93), ìdámẹ́wàá owó yìí tó yẹ kó lọ sí àpò Ìjọba Ìbílẹ̀ jẹ́ iye owó tó lé ní Bílíọ́nù kan àbọ̀ Náírà (₦1,674,825,953.49) èyí tí wọ́n san iye tó dín ní ẹ̀ẹ́dẹ́gbẹ̀ta Mílíọ́nù Náírà (₦486,227,731.06) nínú rẹ̀ fún àwọn Ìjọba Ìbílẹ̀ tí ìyókù rẹ̀ tó lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù kan Náírà (₦1,188,598,222.44) ni wọn kò san iye owó tó lé ní Bílíọ́nù kan Náírà (₦1,057,755,394.47) àti owó tó lé díẹ̀ ní Bílíọ́nù kan Naira (₦1,110,901,640.19) ní ṣisẹ̀ - n – tẹ̀lé ni odun 2020 ati 2021.Ó ṣe Pàtàkì kí wọ́n fún àwọn Ìjọba Ìbílẹ̀ lówó tó tọ́ sí wọn déédéé kí ìgbáyé gbádùn lè wà fún àwọn ènìyàn lẹ́sẹ̀kùkú

9.00 OWÓ TÓ SỌNÙ

- Iye tó lé ní ọgọ́rùn-ún lé méje Mílíọ̀nù Náírà (107,384,799) tí ó sọnù ní àwọn Ilé-iṣẹ́ Ìjọba tí ọ́rọ̀ kàn ni wọn kò kọbi- ara sí, tí àwọn òṣìṣẹ́ tó ń ṣètò ìnáwó ni àwọn Ilé-iṣẹ́ Ìjọba náà kò tilẹ̀ gbé ìgbésẹ̀ láti ṣàwárí owó nàà.

10.00 ÀWỌN ÌDÓKÓWÒ ÌJỌBA

- Àwọn ìdókówò méjì tí àpapọ̀ iye owo rẹ̀ lé ní Bílíọ̀nù kan Náírà (₦1,175,144,342.00) ti ó wà ní ọdún tí a ń gbé yẹ̀wò yìí, èyí tí owó rẹ̀ kéré níye sí ti ọdún tó kọjá lọ ní iye owó tó lé ní ọgọ́rin mílíọ́nù Náírà (₦80,100,000) tí ti ọdún tó kọjá lé ní Bílíọnù kan Náírà (₦1,255,244,342.00). Àdínkù yìí wáyé láti Ilé-Iṣẹ́ Búlọ́ọ̀kì Ìrè tí iye owó tó wọlé láti ibẹ̀ dín láti Ọ̀tàlénígba lé méje Mílíọ́nù Náírá (₦267,000,000.00) ní ọdún 2021 sí ọgọ́sàn-án lé mẹ́fà Mílíọ́nù Náírà (₦186,900,000.00) ní ọdún 2022. Àwọn Ayẹ̀wẹ́-owó-wò kò rí owó kankan tó wọ àpò Ìjọba Ìpínlẹ̀ láti ibi ìdókòwò wọ̀nyí.
- Ohun ìní ìdókówò nàà lórí ìwé lé ní Bílíọ̀nù méjìlélógún àbọ̀ Náírà (₦22,523,420,102.10) títí di ọjọ́ kọkàn lé lọ́gbòn oṣú kejílà ọdún 2022 (31st Dec, 2022) lẹ́yìn áyọkúrò ọlọ́dọọdún tó lé ní ẹ̀ẹ́dẹ́gbẹ̀ta lé mẹ́ta àbọ̀ Mílíọ̀nù Náírà (₦ 503,699,951.06). Owó ìní ìdókówò nàà lori ìwé gbé pẹ́ẹ̀lí sí i lọ́dún tí a ń gbé yẹ̀wò láti owó tó lé ní Bílíọ̀nù méjìlá Náírà (₦12,227,972,500.00) ju ti ọdún tó kọjá lọ torí pé àwọn ìdókòwò tuntun wáyé lóduń náà. Bí owó kankan kò ṣe wọlé lórí ìní ìdókòwò yìí pẹ̀lú gbogbo owó tí wọn ń yọ lọ́dọọdún síbẹ̀ jẹ́ kàyééfì fún Ilé-Iṣẹ́ ayẹ̀wé-owó-wò.

11.00 ÀTÚNYẸ́WÒ ÌṢÀKÓSO ÌṢÈTÒ ÌNÁWÓ

- Ó yẹ kí wọ́n ṣe àtúnyẹ́wò ìṣàkóso ètò ìnáwó Ìjọba tí wọ́n ń lò báyìì ní ìbámu pẹ̀lú ètò ìṣàkóso ètò ìnáwó tí wọ́n ṣẹ̀ṣẹ̀ ṣe kí wọn sì ṣe àgbékalẹ̀ kòkáárí Ilé-iṣẹ́ Àyẹ̀wò-owó-wò tí abẹ́lé (Central Internal Audit)
- Àwọn ìwé ìṣàkóso Ètò Ìnáwó kò sí lórí àtẹ fún rírà yálà ní Ilé- iṣẹ́ Ìjọba tàbí Ilé- Ẹ̀kọ́ṣẹ́ fún àwọn Oṣìṣẹ́ (Civil Service Commission or Office of Establishment and training).
- Kí ìwe ìṣàkóso Ètò Ìnáwó wà lórí ìkànnì Ìjọba Ìpínlẹ̀ Èkìtì fún ànfààní àwọn tó bá nílò rẹ̀.

12.00 ÈTÒ ÌṢÀKÓSO LÁBẸ́LÉ

- Ètò ìṣàkóso lábẹ́lé tó múnádóko kò tó pàápàá fún Ilé-iṣẹ́ Àyẹ̀wé-owó-wò lábẹ́lé
- Àkọ́ọ̀lẹ́ àyẹ̀wò olóṣoosù Àyẹ̀wò-owó-wò lábẹ́lé láti àwọn Ilé-iṣẹ́ Ìjọba kò wà ní ìbámu pẹ̀lú ohun tí a jíròrò lé lórí tẹ́lẹ̀
- Àkọ́ọ̀lẹ́ tó kúnjú ìwọ̀n tó sì báramu ni ó gbọ̀dọ̀ jẹ́ àkọ́ọ̀lẹ́ àyẹ̀wò olóṣoosù Àyẹ̀wò-owó-wò lábẹ́lé

13.00 ÀWỌN OHUN TÓ Ń FẸ́ ÀMÓJÚTÓ NÍ ILÉ-IṢẸ́ AYẸ̀WÉ-OWÓ-WÒ ÀGBÀ TI ÌPÍNLẸ̀ ÈKÌTÌ

- Òṣìṣẹ́ kò tó
- Ìdánilẹ́kọ̀ọ́ àti ìdàgbàsokè àwọn òṣìṣẹ́
- Ètò ìnáwó
- Ọkọ̀ àfiṣìṣẹ́
- Ọ́fììsì fún àwọn òṣìṣẹ́

Adéùyá, Victor Olúwọlé (ACArb, CFA, FCA)
FRC/2021/009/00000023353
Auditor-General,
Èkìtì State.